

“Okul Deneyimi I” Dersinin Öğretmen Adaylarının Öğretim-Öğrenme Kavramlarına ve Öğretmen-Öğrenci Rollerine Bakış Açıları Üzerindeki Etkileri

Y. Doç. Dr. Ahmet Ş. Özdemir

M.Ü. A.E.F. İlköğretim Bölümü Matematik Eğitimi A.B.D Başkanı

Öğrt. Gör. Orhan Çanakçı

M.Ü. A.E.F. İlköğretim Bölümü Matematik Eğitimi A.B.D. Öğretim Görevlisi

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, Matematik Eğitimi öğretmen adaylarının öğretim ve öğrenme kavramları hakkındaki bakış açılarına “Okul Deneyimi I” dersinin etkisini araştırmaktır. Benzer şekilde bu çalışma, onların öğretmen ve öğrenci rolleri hakkındaki algılamalarının değişimini belirlemeyi de hedeflemiştir. Araştırmaya Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Matematik ana bilim dalı birinci sınıfında öğrenim gören 82 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri 2000 yılı bahar döneminde toplanmış olup araştırma verileri doküman analizi yöntemiyle kalitatif biçimde analiz edilmiştir ve toplanan bilgiler açık kodlama yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bu araştırma, Okul Deneyimi I dersinin öğretmen adaylarının öğretim ve öğrenme kavramları ile öğretmen ve öğrenci rollerine dönük bakış açılarına etkisini vurgulaması bakımından diğer araştırma çalışmalarına katkıda bulunacaktır.

Anahtar Sözcükler: Okul Deneyimi, Matematik öğretimi ve öğrenimi, öğretmen ve öğrenci rolleri

The effect of “School Experience I” course on Turkish pre-service elementary mathematics teachers’ understandings about the concepts of teaching- learning and student and teacher roles

ABSTRACT: The purpose of this research was to determine the effect of “School Experience I” course on Turkish pre-service elementary Mathematics teachers’ understandings about the concepts of teaching and learning. Similarly, it aims to determine the change in their perceptions about teachers’ and students’ roles. Research participants were eighty-two Turkish junior pre-service mathematics teachers who attend to Elementary Education Department of Marmara University, in İstanbul, Türkiye. Data were collected throughout the Spring 2000 semester. Data were gathered through document analysis of portfolios and questionnaires, and analyzed in a qualitative manner and were evaluated with open coded method. This research contributes other research studies by emphasizing the effect of “School Experience I” course on prospective Mathematics teachers’ understandings about the concepts of teaching and learning.

Key Words: School experience, mathematics teaching and learning, roles of teacher and student

1. GİRİŞ

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de en çok tartışılan konulardan biri eğitimin niteliğidir. Eğitimin niteliğini belirleyen unsurların başında ise öğretmen gelmektedir. Öğretmen niteliğini yükseltmek ise hizmet öncesi öğretmen yetiştirme çalışmalarına verilecek önem ile mümkün olacaktır. Öğretmen niteliği denilince akla gelen üç temel unsur: öğretmenin alan bilgisi, genel kültürü, ve meslek bilgisidir.

Öğretmen adaylarının alan bilgisi bakımından yeterli oldukları ancak öğretmenlik mesleğinin uygulamasına yönelik bilgi ve beceri açısından eksiklerinin olduğu kanaati oluşmuştur. Yapılan

araştırmalar okul uygulamalarının hizmet öncesi öğretmen eğitiminin en önemli kısmını oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

1998-99 öğretim yılından itibaren eğitim fakültelerinin programlarında yer alan okul deneyimi dersiyle öğretmen adaylarının, okul örgütü ve yönetimi ile okullardaki günlük yaşamı tanınması, eğitim ortamlarını incelemesi, ders dışı etkinliklere katılma deneyimli öğretmenleri görev başında gözlemesi, öğrencilerle bireysel ve küçük gruplar halinde çalışması, kısa süreli öğretmenlik deneyimleri kazanması, ve onların öğretmenlik mesleğini doğru algılayıp benimsemeleri amaçlanmıştır (MEB, 1998).

Bu etkinliklerle öğretmen adayı öğretmenlik mesleğini oluşturan birçok görevi tanımaya başlar. Okul deneyimi süresince öğretmen adaylarının okullarda gözlem yapmaları, gözlemleri üzerinde düşünmeleri ve öğretmenlik becerilerinde deneyim kazanmaları hedeflenmektedir (Battal, 1998). Bu gözlemler neticesinde öğretmen adayında oluşacak mesleğe yönelik tutumların bilinmesi ve bunların farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi bunların olumlu yönde geliştirilebilmesi için önem taşır (Çil ve Çapa, 1998).

Okul Deneyimi I dersi, Eğitim fakültelerinin ilköğretim bölümü II.döneminde, 4 saati uygulama, 1 saati teorik olmak üzere toplam 3 krediden oluşan bir derstir. Dersin teorik kısmında yukarıda bahsedilen hedefleri gerçekleştirmek amacıyla öğrencilere, dersin kapsamında yer alan etkinlikleri nasıl hazırlayacakları örnekleriyle birlikte anlatılmaktadır. Önceki dönemlerde hazırlanan dosyalardan iyi ve iyi olmayan örnekler seçilerek öğrencilerin incelemesine imkan verilmektedir. Ayrıca her hafta , öğrencilerin bir önceki hafta yapmış oldukları etkinlik raporları, danışman öğretim elemanı tarafından toplanmakta ve sınıfta bu raporlarda belirtilen etkinlik ile ilgili gözlemler tartışılmaktadır. Mesleğe dönük tutumları kadar öğrenme ve öğretme kavramlarına bakış açıları da hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programını uygularken bize önemli ipuçları vererek yol gösterici olacaktır.

Bireyin davranışlarında yada kapasitesinde zaman içinde ve bireyin yaşantılarının sonucunda meydana gelen değişiklikler olarak tanımlanan öğrenme ile bu davranış değişikliğinin okulda planlı ve programlı bir şekilde yapılma süreci olarak tanımlanan öğretme (Demirel , 2000), hayatımızın her aşamasında sürekli bir şekilde meydana gelen birbiriyle ilişkili bile olsa iki değişik işlemdir. Öğretme olmadan da açığa çıkabilen öğrenmenin etkili ve sonuçlarının uzun süreli ve kalıcı olabilmesi için de öğretici ve öğrenen arasında özel bir iletişimin sağlanması önemli bir husustur. Öğrenmeyle kazanılması istenen değerlerin kolay, unutulmaması, tam ve kullanılabilir nitelik taşıması, öğrenenin kişiliğinin bir parçası, özelliği haline gelmesi ile mümkündür. Böylesi bir öğrenme sonucu da öğrencinin kendi öğrenme yaşantısı içinde kazanılabilir.

Öğrencinin öğrenme yaşantısı, gerçek yaşantı koşullarına dönüşmedikçe beklenen nitelikte bir öğrenme gerçekleşemez. Gerçek, bilinçli ve plânlı bir yaşantıda amaç vardır. O amaç yönünde uygun araçlarla uygun etkinlikler yer alır. Bu etkinlikler ilgili kişice içten bir yönelişle severek, isteyerek yürütülür. Çalışma sırasında karşılaşılan güçlüklerle direnilir. Engelleri yenmek için düşünür, birtakım çözümler üretir ve kararlar verip, uygular. Çalışmalarını eleştirir, durumu yorumlar. Yeni birleşimlere varır. Yeni bilgi ve görüşler, davranışlar kazanır. Böylece kendi yaşantısı içinde kazandığı değerleri çok yönlü etkileşimlerle elde eder. Bu kazanımlar kalıcı olur, kolay kolay unutulmaz. İnsanın kişiliğinden silinmez. Bu bir etkin öğrenme biçimidir. Öğrenmeyi etkinleştirmede öğretmenin yeri büyüktür. Öğrenmeyi etkinleştiren öğretmen davranışları ise bir bütündür. Bu bütünün her ögesi önemlidir (Çetin, 2001).

Öğrenme-öğretme sürecinde bir etkililikten söz edildiği zaman, üzerinde durulan asıl nokta “öğrenme”dir. Yani, istenilen yöndeki öğrenmelerin gerçekleşmiş olmasıdır. Öğretme kavramının veya süreci yönlendiren öğretmen etkililiğinden söz edildiği zaman, çoğunlukla bu kavram yanlış anlaşılmakta ve öğretmenin iyi sunu yaptığı, disiplini iyi sağladığı, görsel-ışitsel

istenilen şekilde gerçekleşmemişse, öğretmenin etkiliğinden söz etmek sadece kendimizi aldatmak olarak kabul edilebilir.

Öğrenme bir anda gerçekleşen bir olgu değildir, bir süreç içinde gerçekleşir. Öğrencinin uyarıcı durumuyla karşılaşması, onu fark etmesi, alması, işlemesi ve depolaması bu sürecin temel öğelerini oluşturur (Öztürk, 1999). “Öğretmen hangi özelliklere sahip olmalıdır?”, “Etkili bir öğretmenden beklenen roller nedir?” sorularının cevabı hep merak edilmiştir. Bu sorulara cevap aramadan önce kısaca rol kavramının üzerinde duralım.

Standart olarak rol, "insanların halihazırdaki davranışları" şeklinde tanımlanmaktadır. Yapısalcı-işlevselci görüşe göre rol; insana toplum tarafından giydirilen bir elbisedir. Linton (1937) ve Parsons (1951,1970) gibi kuramcılar, rolü toplumun kişiye verdiği ve ondan aynen beklediği davranış olarak görmüştür. Diğer yandan sosyal psikolojik yaklaşım altında ifade edilen sembolik ve etkileşimci sosyologlar, rol kavramını şu şekilde yorumlamıştır. Rol, kişiye toplum tarafından empoze edilen bir davranış değildir. Bilakis, kişinin çevresindeki normları ve değerleri, kendi perspektifinden algılamasıdır. Mead (1934) ve Turner (1985)'ın belirttiği gibi rolü yaratan toplum değil, bireyin kendi ilgi ve algısıdır (Fein , 1990).

Öğretmenlerin rolleri eğitim sürecinin üç unsuru dikkate alınarak da ele alınabilir. Bu roller: 1. Öğretimle ilgili, 2. Yönetimle ilgili ve 3. Rehberlik ve psikolojik danışma ile ilgili roller olarak sıralanmaktadır. Rehberlik ve psikolojik danışma ile ilgili öğretmenlerin rolleri arasında ise dinleyici rolü, kurumlara yönetici ve kabul edici rolü, insan potansiyelini geliştirici rolü, insan ilişkilerini geliştirici rolü ve rehberlik ve psikolojik danışma programını destekleyici rolü sayılabilir . Son yıllarda öğretmen adaylarında bulunması gereken roller konusunda üç alan belirlenmektedir. Bu alanlar: 1. Organizasyon-plânlama ve öğretim yaklaşımları, 2. Meslekî profesyonellik ve 3. Sosyal beceriler (Yüksel, 2001).

Öğretmenin okuldaki rolleri eğitimdeki değişmelere ve gelişmelere paralel olarak geleneksel alandan çağcıl alana doğru gelişmektedir. Öğretmenin okuldaki geleneksel rollerine baktığımızda en önemli rolün “bilgi yayıcılık” olduğunu görmekteyiz. Okuldaki diğer rolleri disiplinlik, yargıçlık ve sırdaşıktır . Bu geleneksel diye nitelenebilecek roller eğitimdeki değişikliklerle, beraber değişmek durumundadır. Öğretmenler, bilgi taşıyıcı ve aktarıcı değil, bilgi kaynaklarına giden yolları gösterici, kolaylaştırıcı birer eğitim lideri olmalıdırlar. Öğretmenin bilgi yayıcılıktan çok “öğrenmeyi öğretmek” rolünü oynaması, bunun için de öğrenmeyi öğretmede yeterli olması gerekmektedir.

Öğrencilerin hızla gelişen teknoloji toplumunda yeni bilgi ve beceri alanlarında uzmanlaşması, analiz ve karar alma yeteneklerine sahip olması, büyük bilgi yığınları içerisinde dolaşmayı öğrenmesi gerekmektedir. Bu süreçte, öğretmen merkezli bir eğitim anlayışı yerine öğrenen merkezli bir eğitim anlayışı hayata geçirilerek, öğrencilere 21. yüzyılın yeni bilgi ve becerileri kazandırılmalıdır. Öğrenci merkezli eğitimde; öğretmenin içerik uzmanı, bilgi kaynağı ve bilgi transferi rolü yerini kolaylaştırıcı, bilgi rehberi, bilgi rotasını belirleyen kaptan ve öğrencilerle birlikte öğrenen rollerine bırakmıştır. Öğretmenin bu yeni rolleri, bilgileri ve becerileri kazanması gerekmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojisi öğretmenlerin ve öğrencilerin yeni rollerine uyumda ve öğrenci merkezli eğitime geçişte güçlü araçlar olarak destek vermektedir (Aytaç, 2003).

Öğrenme dediğimizde geleneksel anlamda öğrencilerin düzenli bir şekilde dizilmiş sıralarda oturan, öğretmenini dinleyen ve öğretmeninden duyduklarını not alan ve ancak soru sorulduğunda cevap haklarını kullanan, verilen alıştırmalar ya da ödevler üzerinde özenli ve sessizce çalışan bir ortamdan oluşan bir anlayış aklımıza gelir. Biz, bizi dinleyen, sadece konuş dediğimizde konuşan, yaz dediğimizde yazan, oku dediğimizde okuyan, eleştirel düşünceden uzak, sorgulamayan, sessiz, ezberciliğe itilmiş öğrenciler mi istiyoruz? Yoksa ne istediğini bilen, sorgulayan, eleştirel düşünen, bilgiyi alan değil araştıran ve bildiklerini paylaşan ve paylaşımları sonucunda yeni bilgi çıkarımlarında bulunan öğrenciler mi istiyoruz? Hiç kuşkusuz

tüm eğitimciler yetişmelerine katkıda buldukları öğrencilerini toplumda etkin bireyler olarak görmek isterler ve onların yüksek değerlere sahip olmalarını beklerler. Bu durumda, biz eğitimcilere düşen, eğitimde paradigmatik değişime uygun ortamlar sağlamamızdır. Bunu yaparken de değişimi eğitici eğitiminde başlatmamızda fayda vardır (Akar ve Yıldırım, 2004). Eğitimin niteliğini artırmada büyük önemi olan öğrenme ve öğretme kavramlarıyla okul deneyimi I dersi bu çalışmada ele alınmış ve öğretmen adaylarının bu kavramlara verdikleri anlamlar araştırılmıştır. Öğretmen adaylarının okul deneyimi I dersi etkinliklerini gerçekleştirmeden önce öğretme ve öğrenme kavramlarına bakış açıları ve bu etkinlikleri gerçekleştirdikten sonra bu bakış açılarında herhangi bir değişim olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaca dönük olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Okul deneyimi I dersi almadan önce öğretmen adaylarının öğretme ve öğrenme kavramlarına bakış açıları nedir?
2. Okul deneyimi I dersini aldıktan sonra bu bakış açılarında bir değişim olmuş mudur?
3. Okul deneyimi I dersi almadan önce öğretmen adaylarının öğretmen ve öğrenci rollerine bakış açıları nedir?
4. Okul deneyimi I dersini aldıktan sonra bu bakış açılarında bir değişim olmuş mudur?

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma grubu

Araştırmaya Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Matematik ana bilim dalı birinci sınıfında eğitim gören 82 öğrenci katılmıştır.

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri 2000 yılı bahar döneminde toplanmıştır. Araştırma verileri için öğrencilerin etkinliklerini kapsayan Okul Deneyimi I dersi dosyaları ve araştırmacılar tarafından katılanların öğretim ve öğrenme kavramları ile öğretmen ve öğrenci rollerini algılamalarını belirlemeye dönük anket çalışması kaynak teşkil etmiştir.

Araştırma verileri doküman analizi yöntemiyle kalitatif biçimde analiz edilmiştir. Katılımcıların Okul Deneyimi I dersi öncesi ve sonrası bakış açılarını yansıtan ilk ve son fikirlerini belirlemek için toplanan bilgiler açık kodlama yöntemi ile değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin cevapları tek tek incelenirken öğretme ve öğrenme kavramlarıyla ilgili ortak terim veya ifadeler yazıldıktan sonra gruplandırılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Öğretme kavramı ve öğretmen rolleri açısından

Öğretmen adaylarının okul deneyimi I dersini almadan ve aldıktan sonraki öğretme kavramına dönük görüşleri 3 ana başlıkta gruplandırılabilir. Bunlar ; alan bilgisi, dersin işlenişi, öğretmenin kişilik özellikleri olarak belirlenmiştir. (Tablo 1)

I. kategoride öğretmen adaylarının öğretme kavramının alan bilgisi ile ilişkisine dönük görüşleri yer almaktadır. Öğretmek için alan bilgisinin önemini belirten öğrenciler başlangıçta bir öğretmenin ders öncesi hazırlık yapmasının gerekli olmadığını düşünürken daha sonra öğretim için hazırlıklı olmanın hatta öğrenciden daha fazla ders çalışmanın gereğini vurgulamışlardır. Ayrıca alan bilgisinin öğretim için yeterli olduğunu düşünen bazı öğrenciler bu fikirlerini değiştirip kişinin en fazla bildiği kadar öğretebileceğini, bilginin yeterli olmadığı görüşünü belirtmişlerdir. Bununla birlikte “öğretmek bilgi aktarmaktır.” tanımını yapan bir kısım öğrenci bu tanımlarını değiştirip “öğretmek yol göstermektir.” tanımını yapmışlardır. Öğretme işinin ders anlatmakla eş değer olmadığı söylenmiştir. Bu değişim kayda değerdir

Tablo 1
Öğrencilerin öğretme kavramı ve öğretmen rollerine dönük görüşleri

	OKUL DENEYİMİ I DERSİNDEN ÖNCE	OKUL DENEYİMİ I DERSİNDEN SONRA
ALAN BİLGİSİ	<ul style="list-style-type: none"> • Bir öğretmenin ders öncesi hazırlık yapması gerekli değildir. • Alan bilgisi öğretim için yeterlidir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hazırlıklı olmak hatta öğrenciden daha fazla çalışmak gereklidir. • Alan bilgisi yeterli değildir. • Öğretmek yol göstermektir.
DERSİN İŞLENİŞİ	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmek bilgi aktarmaktır. • Öğretmen ders anlatır, ödev verip kontrol eder ve sınav yapar. • Sınıf sessiz olmalıdır. • Öğretmek için otorite gereklidir. Otorite notla sağlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Değişik yöntem ve teknikler kullanarak öğrenciyi aktif hale getirir. • Öğrencilerle birebir ilgilenilmeli, onları düşünmeye teşvik ederek öğretme süreci başlatılmalıdır. • Sessiz olmak dersle ilgili olmakla eşdeğer değildir. • Otorite için planlı olmak ve iyi iletişim kurmak şarttır.
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	<ul style="list-style-type: none"> • Sevecenlik • Fedakarlık • İyi iletişim kurmak • Sabırlı ve şefkatli olmak 	<ul style="list-style-type: none"> • Olgun olmak • Sezgi-hayal gücü ve parlak zeka • Sorumluluk duygusuna sahip olmak • Titizlik ve otoriter olmak

Dersin işlenişi olarak gruplandırılan 2. kategorideki görüşlerinde de değişimler tespit edilmiştir. Öğretme süreci sınıf ortamında öğretmenin ders anlatması, ödev verip kontrol etmesi ve sınav yapması olarak görülürken daha sonra bunların yeterli olmadığı söylenerek öğretmenin bu süreçte değişik yöntem ve teknikler kullanarak öğrenciyi aktif hale getirmesi, öğrencilerle birebir ilgilenmesi, onları düşünmeye teşvik ederek bu süreci başlatması noktaları dile getirilmiştir. Bakış,söz, mimik ve gülümseme kullanılarak öğrencinin etkin katılımının sağlanması belirtilmiştir. Sınıf ortamında verimliliğin olması için başlangıçta sınıfın sessiz olmasını düşünen öğrencilerin bir kısmı bu fikirlerini değiştirmiş sessiz olmanın dersle ilgili olmakla eşdeğer olmadığı görüşünü belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmek için otoritenin gerekliliğini vurgulayan öğrenciler, başlangıçta bu otoritenin notla sağlanacağı görüşünü savunurken daha sonra otorite için planlı olmanın ve iyi iletişim kurmanın gereğini belirtmişlerdir. Az sayıda öğrenci ise öğretmenin öğrenciyi azarlamaması fikrini değiştirerek gerekirse kızabileceği fikrini savunmuşlardır.

Kişilik özellikleri başlığı altında toplanan 3. kategorideki görüşler başlangıçta ; iyi bir öğretmen için sevecenlik, fedakarlık, iyi iletişim kurmak, sabırlı ve şefkatli olmak özellikleri üzerinde yoğunlaşmış daha sonra bu özelliklerde bir değişim olmayıp olgun olmak, sezgi-hayal gücü , parlak zekaya ve sorumluluk duygusuna sahip olmak, titizlik ve gerektiğinde otoriter olmak özellikleri de eklenmiştir.

Öğrencilerin görüşlerinin ortak noktalarından yola çıkılarak öğretmeyi öğretmenin aktif olduğu, öğrencinin seviyesine uygun açık, net ve kalıcı şekilde çok sayıda örneklendirme yaparak bilgiyi sunması ve kavratması olarak tanımladıkları ortaya çıkmıştır. Burada altı çizilmesi gereken noktalardan biri öğretme sürecinin öğretmenle özdeşleştirilmesi ve bir diğeri öğretmenin bu işi gerçekleştirmesi için çok sayıda örnek vermesi ve problem çözmesinin istenmesidir.

3.2. Öğrenme kavramı ve öğrenci rolleri açısından

Öğrenme kavramıyla ilgili öğrencilerin yaptıkları tanımlarda da okul deneyimi I dersini aldıktan sonra değişimler olduğu saptanmış ve tanımların çok daha geniş boyutta yapıldığı tespit edilmiştir. (Tablo 2).

Öğrenmeyi ilk olarak öğretmenin sunduğu bilgiyi alma olarak tanımlayan öğrencilerin bu tanımlarında ‘anlatılan’ ‘verilen’ ‘sunulan’ ‘aktarılan’ ‘dinlenen’ kelimelerine çok sık rastlanmıştır. Burada öğrenme sürecinde öğrencinin kendini pasif durumda gördüğü, öğretme olmadan öğrenmenin açığa çıkamayacağı görüşüne sahip olduğu sonucu çıkarılabilir. Zaten bu görüşü bazı öğrenciler açıkça belirtmiş hatta öğretmeni bir çoban öğrenciyi bir koyun olarak nitelendirmiştir.

Tablo 2

Öğrencilerin öğrenme kavramı ve öğrenci rollerine dönük görüşleri

	OKUL DENEYİMİ I DERSİNDEN ÖNCE	OKUL DENEYİMİ I DERSİNDEN SONRA
ÖĞRENME	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenmek öğretmenin sunduğu bilgiyi almaktır, zihne kaydetmek veya kavramaktır. • Öğrenme sürecinde öğrenci dinleyen veya izleyen konumundadır. • Öğretmen olmadan öğrenme açığa çıkmaz. 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenme sadece bilginin zihne kaydedilmesi veya kavranması değil bilgilerin uygulanmasıdır. • Öğrenci aktif olmalıdır. • Öğrenme davranış değişikliğinin olduğu bir süreçtir.
ÖĞRENCİ	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenci çok çalışkan kişidir. • Dersi dinler ve anlamadığını sorar. • Sınıf geçmeyi düşünür. • Derse ilgisiz olduğunda konuşur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ders çalışmanın yanında sosyal aktivitelere de katılır. • Sadece anlamadığını değil merak ettiklerini de sorar. • Öğrenci, düzenli ve disiplinli olmalı, derse hazırlıklı gelmelidir. • Öğretmene saygı ile birlikte sınıfa da saygı gösterir.

Okul deneyimi I dersini aldıktan sonra ise öğrenmeyi sadece bilginin zihne kaydedilmesi veya kavranması olmadığı aynı zamanda bu bilgilerin uygulanması ve de öğrencinin aktif olduğu, davranış değişikliğinin olduğu bir süreç olduğu tanımlanmıştır. Öğrencilerin tanımlarından çıkartılan ortak noktaları dile getiren bu tanım okul deneyimi I dersinin öğrencilerdeki öğrenme kavramının boyutlarını geliştirdiği fikrini pekiştirmektedir.

Öğrenme tanımıyla birlikte öğretmen adaylarının öğrenciye ve öğrenci rollerine bakış açıları da bazı değişimler olduğu saptanmıştır. Öğrenci için başlangıçta çok çalışkan kişi tanımlaması yapılırken buna düzenli ve disiplinli olmak prensipleri eklenmiştir. Dersi dinleyen ve anlamadığını soran, sınıf geçmeyi düşünen, derse ilgisiz olduğunda konuşan ve bu şekilde vakit geçiren öğrenci tanımlamaları, okul deneyimi I dersini aldıktan sonra çoğu öğretmen adayında derse hazırlıklı gelen, sadece anlamadığını değil merak ettiklerini de soran, öğretmene saygı ile birlikte sınıfa da saygı gösteren, ders çalışmanın yanında sosyal aktivitelere de katılan en önemlisi öğrenme ve öğretme sürecinde aktif olan öğrenci tanımlamalarıyla yer değiştirmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Başlangıçta alan bilgisinin öğretim için yeterli olduğunu düşünen bazı öğrenciler, bilginin öğretim için yeterli olmadığı görüşünü belirtmişlerdir. “Öğretmek bilgi aktarmaktır.” tanımını yapan bir kısım öğrenci bu tanımlarını değiştirip “Öğretmek yol göstermektir.” tanımını yapmışlardır

İlk başta, öğretme süreci sınıfta ders anlatmak, ödev vermek, ödevleri kontrol etmek olarak görülürken öğretmenin bu süreçte değişik yöntem ve teknikler kullanarak öğrenciyi aktif hale getirmesi, öğrencilerle birebir ilgilenmesi, onları düşünmeye teşvik etmesi öğretmen adayları tarafından vurgulanmıştır.

Ayrıca öğretmek için otoritenin önemini vurgulayan öğrenciler, başlangıçta bu otoriteyi notla ilişkilendirirken daha sonra otorite için planlı olmanın ve iyi iletişim kurmanın gereğini vurgulamışlardır. İyi bir öğretmen için sevecenlik, fedakarlık, iyi iletişim kurmak, sabırlı ve şefkatli olmak özelliklerine okul deneyimi I dersi alındıktan sonra olgun olmak, sezgi-hayal gücü , parlak zekaya ve sorumluluk duygusuna sahip olmak, titizlik ve gerektiğinde otoriter olmak özellikleri de eklenmiştir.

Öğrencilerin, öğretmeyi öğretmenin aktif olduğu, öğrencinin seviyesine uygun açık, net ve kalıcı şekilde çok sayıda örneklendirme yaparak bilgiyi sunması ve kavratması olarak tanımladıkları ortaya çıkmıştır. Daha sonra bu süreçte öğrencinin de aktif olması gerekliliği vurgulanmıştır.

İlk önce öğrenmeyi, sadece bilginin zihne kaydedilmesi veya kavranması olarak tanımlayan öğretmen adayları daha sonra bu bilgilerin uygulanması ve de öğrencinin aktif olduğu, davranış değişikliğinin olduğu bir süreç olarak bu tanımları genişletmişlerdir.

Öğretmen adayları başlangıçta, öğrenciyi dersi dinleyen ve anlamadığını soran, sınıf geçmeyi düşünen, derse ilgisiz olduğunda konuşan ve bu şekilde vakit geçiren bir kişi olarak tanımlarken , okul deneyimi I dersini aldıktan sonra ise öğrenci tanımı derse hazırlıklı gelen, sadece anlamadığını değil merak ettiklerini de soran, öğretmene saygı ile birlikte sınıfa da saygı gösteren, ders çalışmanın yanında sosyal aktivitelere de katılan en önemlisi öğrenme ve öğretme sürecinde aktif olan kişi olarak değişmiştir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine bakış açıları da , bu dersi almadan önce ve sonra değişiklikler olduğu ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bazıları önceden öğretmenlik mesleğinin kolay olduğunu düşünürken bu dersi aldıktan sonra o kadar kolay olmadığı kanaatine varmışlardır. Bu gerçeği fark eden öğrencilerden bir kısmı öğretmenlik mesleğinin kendilerine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bunun yanında öğretmenlik mesleğini daha da çok seven öğretmen adaylarının olduğu tespit edilmiştir. Bu hususun daha detaylı araştırılması faydalı olacaktır.

Sonuç olarak elde edilen veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin geleneksel öğretim anlayışından yavaş yavaş vazgeçerek çağdaş öğretim anlayışını benimsedikleri görülür. Bu, yeni nesilleri teslim edeceğimiz öğretmenlerimiz açısından son derece önemli bir ilerlemedir. Okul deneyimi I dersinin bu konudaki rolü yadsınamaz.

Model alma yoluyla öğrenmenin gerçekleştiği okul deneyimi I dersine daha fazla önem verilmeli uygulama öğretmenleri belki de öğrencinin aktif olarak öğrenmeye katıldığı öğretmenlere sadece yol gösterici olduğu çağdaş öğretim anlayışına sahip olanlardan seçilmelidir. Bu yolda uygulama öğretim elemanına da uygulama öğretmenini bilinçlendirme açısından büyük rol düşmektedir.

KAYNAKÇA

- Akar, H., & Yıldırım, A. (2004). Oluşturmacı Öğretim Etkinliklerinin Sınıf Yönetimi Dersi'nde Kullanılması: Bir Eylem Araştırması. *Sabancı Üniversitesi İyi örnekler Konferansı*, İstanbul.
- Aytaç, T. (2003). 21.Yüzyılın Başında Öğretmenin Öğretmenin Değişen Roller. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 45.
- Battal, N. (1998). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Etkinlikleri Ne Ölçüde Gerçekleştirilmektedir? Selçuk üniversitesi Eğitim F. Eğitim B. 7. *Ulusal Eğitim B. Kongresi*, Konya
- Çetin, Ş. (2001). İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma. *Milli Eğitim Dergisi*, 149.
- Çil, N., & Çapa, Y. (1998). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *K.T.Ü. III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*, Trabzon.
- Demirel , Ö. (2000). *Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Yayınları.

Fein, L. M. (1990) *The Genesis of Dysfunctional Roles*. New York: Prager.

Öğretmen adaylarının Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim-öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamasına dönük yönerge(2). (1998). Ankara: MEB Yayınevi.

Öztürk , B. (1999). Öğrenme ve Öğretmede Dikkat. *Milli Eğitim Dergisi*, 144.

Yüksel, G. (2001). Öğretmenlerin Sahip Olmaları gereken Davranış Olarak Sosyal Beceri. *Milli Eğitim Dergisi*, 150.